

J E L E N K Ö R.

73. szám

Pest, szerda. September 12dikén.

1832.

Foglalát: Magyar és Erdélyország. (kinevezések Barsi örvendő felírás. Pesti hálamise. A' magyar tudós társaság első köz ülése, 's általa 1831 és 1832re kitett jutalomkérdések. Körös vmgyei új tisztikar. Püspöki látogatási rendelesek Nógrádban). Franciaország (Sz. Simonisták ellen hozott ítélet. Soult és a' király. Berryi hgné balesete. Schonon kam. követ ellen elkövetett csiny Moulins-on. Antwerp. Artaud. Új püspökök). Lengyelország. Portugália (Sartorius hivatalos tudósítása aug. 12ikéről. Ujabb). Török birodalom. Délamerika (Venezuela resp. végzései a' spanyolorsz. kereskedés iránt) Elegyhírek. Legujabb. Gabonaár.

MAGYAR és ERDÉLYORSZÁG.

Cs. kir. Felségünk Benzek András general-örnagy elhunytával megürült eszéki vár-kormányzásra Nestor János general-örnagyot méltóztatott kinevezni.

Az erdélyi országos számvevőséghez, Ó Felségétől nyugalomra bocsátott Sándorházy Daniel ur helyébe, számvevőtisztté Imre Ferencz ur neveztetett.

Aranyos-Marótra aug. 16ikán, épen midőn T. Bars Karai és Rendei az országos rendszer munkákat érdeklő közgyűlésökben tanakodnának, érkezett meg azon hír, melly szerint ifjabb koronás Királyunk Ó Felségének drága élete egy hálátlannak szántszándékos lövése miatt veszélyben forgott ugyan, de a' Gondviselés hatalma által az egész birodalom határtalan örömeire megoltalmaztatott. 'S azonnal nagymélt. előlülönk Buzini gr. Keglevich János főispán ur javaslatára a' Karok és Rendei, kik e' hírt legnagyobb illetődéssel vevék, — egy lélekkel 's akarattal elhatározzák: hogy rémült, de a' Mindenható kegye által megörvendeztetett hiveinek érzelmit egy alázatos felírásban tárják ifjabb fejedelmünk keblébe, — e' felett pedig mindjárt másnap a' helybeli sz. egyházban az Istennek hálaáldozat adassék; mellynek ünnepélyes és megszár-robaj közötti tartatásán a' Karok és Rendei egy testben szíves buzgalommal valának jelen, aztán a' főispáni ebédnél szokott nemzeti áldomás-poharakkal zárván be a' hálaünnepet. — Pesten is sept. 9ikén a' belvárosi főszentegyházban a' n. mságu Curia, a' tek. vármegyei 's katonai tisztség, a' tudom. egyetem tanácsa, a' tanító kar, vitézlo rend, nemes városi előljáróság és számos seregletű ajtatos hívek ünnepélyes jelenlétében hálaál-

dozat mutattaték szint e' végből be az élet urának.

P e s t, sept. 8kán: Mit a' magyar nemzeti nagyság és tudományosság baráti régen és forrón ohajtának, mit végre a' nemzet lelkesbjei magok alkotának 's csak felséges I. Ferenczünk jóban és dicsőben olly gazdag kora érlelhete meg 's juttathata létre: a' magyar nemzeti tudom. Akademia ma tartá itt legelső köz-ülését, miben tavál az ország-szerte dúló görcsveszély volt akadályaul. Ezen, valóban közérdekű, nemzeti jeles ünneplésre tek. ns Pest vármegye nagyobb gyűléstereme vala kijelelve 's reggeli 10 órára a' két ns városi minden rangu Közönség illően meghíva. A' részvét megfelelt a' tárgy érdekinek 's a' legszebb várakozásnak. A' nagy számu, felette díszes gyülekezetben legelő is 's a' legmélyebb hódolattal Ó cs. kir. Főherczegségére J ó z s e f Nádorra, mint az ország 's különösen a' magyar tudós társaság törvényes Pártfogójára esik pillanatunk, ki a' társaság minden rendű tagjaiból választott küldöttség által nagymélt. Cziráky Antal országunk bírása 's igazgató tag mint szónok vezérlése alatt meghivatva, noha ez utóbbi napokban, bár hála az egeknek nem aggódtatólag, gyöngékedék, a' hazai tudományosság ezen ünnepén kegyes készséggel megjelent 's háromszoros éljen!-nel fogadtatott. Megnyitá az ülést a' társaság szeretett Előlülőjének, udv. tanácsos, referendár., és szabolcsi főispán Széki gróf Teleki Józsefnek lélekkel és hazafi tüzzel elmondott lelkes beszéde, mellyben előbb a' nyelv és tudományos egyesületek fontosságát érintvén, különösen a' magyar tudós társaság céljának: „az országban szerte ható értelembeli erő egyesítését, használatát és vezérlését, de egyszersmind az irói független

vélemény tiszteletben tartását" vallotta. Követte őt, a' nyomtatott jelentés szerint, a' titoknok által készült 's felolvasott előadása a' m. t. társaság eddigi történetei 's tetteinek; ezt (Kisfaludy Károly feletti emlékbeszéde Schedel Ferencznek közbe jött gyengelkedése miatt elmaradván) prof. és rendes tag Nyiri István estekezése a' fa- és kőhid-erő hasonlati meghatározásáról; ezt Kölcsey Ferencz szivrázó emlékbeszéde az elhunyt, halhatatlan Kazinczy Ferenczre, nem csak mint virulhatlan koszorúkat érdemlett literátorra, hanem öszveolvadólág mint emberre 's mint szenvedetire, melly alatt az érzés könyvekben, utána a' lelkesedés szűnni alig tudó éljeneben fakadozott; ismét ezt Kisfaludy Sándor Kemend czimű még nyomtalan regéje, mellyet folyvást a' legelőnkebb részvét kísért 's rekeszte, végre ezt az 1831re koszorút nyert „Árpád" (Horváth Endre pleb. és rendes tagtól) ugy szinte az 1831 és 1832re kijelelt jutalomkérdések kihirdetése 's a' titoknok ülést berekesztő szavai. — Nem lehet ez alkalommal méltó szivgyönyörrel nem említenünk a' nemesközönség, jelesen a' fővárosi, tanuló, 's kivált kir. táblai díszes ifjuság, továbbá számos, minden kar és korbelti ur és asszonyosság hazafiai, lelkes részvételöket, melly által a' hallgató egyetem nyilván bizonyítja, hogy a' nemzeti tudós társaságot magáénak tekinti, lételének 's munkásságának örvend 's attól gazdag gyümölcsöket vár, 's azokat hasonló, buzdító részvéttel 's így igen szép reményű sikerrel is fogadandja. Adja Isten, hogy ezen intézet egész ország szerte hasonló érzelmekre találjon 's azokban lelje a' tudós társaság munkálatinak ösztönét 's legszebb jutalmát, a' nemzet pedig jövendő nagyságának, büszkeségének alapját 's előkövetét! A' beszédek, a' társaság eddigi történeteivel együtt a' rövid időn megjelenő „Évkönyvek" első kötetében lesznek olvashatók egész terjedelmökben.

A' magyar tudós társaság által 1831 és 1832-re kitett jutalomkérdések. Nov. 1831re. Nyelvtudományi kérdés: Mellyek, hányfélek, melly eredetűek és saját jelentésűek egy felől a' ragasztékok (suffixa) vagy is azon szók és szótagok, mellyek által a' magyar nevek' és

igék' értelme módosítatik 's meghatároztatik? másfelől a' szókép z ó k (formativa)? Mily változásokat okoznak és szenvednek ragasztáskor és szóképzéskor; 's végre, milly nemű gyökerekhez szövetkeznek az utóbbiak? Philosophiai kérdés: Minthogy a' philosophia' minden ágának kifejtése 's hazánkban terjesztése leginkább az által eszközölhető, ha nemzeti iróink a' philosophiára nézve szüntelen szemök előtt tartják, milly sikerrel dolgoznak elődeik, vagy miben 's mi okra nézve maradának hátra; ez a' kérdés: tudományos mivelődésünk' története időszakonként mit terjeszt előnkbe a' philosophia' állapotja iránt; és tekintvén a' philosophiát, miben 's mi okra nézve vagyunk hátrább némely nemzeteknél? — 1832re. Historiai kérdés: Milyen befolyások volt honi városinknak nemzetünk' kifejtődésére és csinosbulására? — Mathesisi kérdés: Számláltassanak elő a' nevezetesebb eddig felvett módok, mellyek szerint mind az öszvenyomhatatlan, mind az öszvenyomható híg test indítja az erőműveket; jelettessenek ki mindeniknél a' híg test szülte okozatok és szoros megmutatásokkal erősítessenek meg; végre adassék elő, mellyik mód előzi meg a' többit, 's melly tekintetben? — A' nyelvtudományi és mathesisi kérdés' megfejtése 1833. Junius 8dikáig, a' philosophiai és historiai pedig 1834. Martzius' 8dikáig váratik be a' társaság' titoknokához, a' szerző' nevét magában foglaló lepecsételt levél mellett, mellynek külsején, valamint a' megfejtés' első lapján a' szerző' neve helyett, utasítás végett ugyan azon jelmondás álljon.

Tek. Körös vmegyé aug. 16ikán tartá Bedekovics Lajos báró főispán ur előlülése alatt tisztválasztó-szekét illy renddel: első alispán lón, Zdeniczay Miklós, másod Markovics Antal, főjegyző Zidarich János, al Sugh György, főadószedő Osegovich Imre, al Nemchich János; — helybeli járási fő-sz.biró Zdeniczay Sándor, podravina (drávamelletti) járásbeli Koritich Károly, tiszti fő ügyvéd Fedróczy György, 's al Osegovich Imre.

Nógrád-Keszeg sept. 7ikén: Mult hónap végétől kezdve nagymelt. és főtiszt. gr. Nádasdy Ferencz vácsi püspök folyvást teszi Nógrád

vmegye délszakán egyházi látogatásit. — Ó
 Excja tudván, mennyire köz ohajtása hono-
 sinknak a' nemzeti nyelv divatoztatása 's e'
 hazafi kívánatban önmaga is rokonulva lévén, fő
 pásztori munkásságának ideje alatt egy he-
 lyen sem mulasztá el az egyházi előjáróknak
 kötelességökké tenni, hogy idegen ajkú hi-
 veik iskolás gyermekeit, ezentúl minden szo-
 kott tanulmányokra magyar nyelv segedel-
 mivel oktattassák, hogy a' hazai nyelvtan-
 tás ne csak szajkói, hanem valódi tárgyak
 ismérétehez kapcsoltsa, 's így alapos, azaz ne
 könnyen felejtendhető legyen. E' mellett szin-
 te azt is rendszabásul adá: hogy olly helye-
 ken, hol eddig az egyházi beszédek csupán
 idegen ajkon tartattak, ezentúl minden 3ik va-
 sárnap az ájtatosság magyar beszéddel 's ma-
 gyar énekes misével váltva ünnepeltessék. Há-
 la ezért, egyetemi hála a' nemes lelkű püs-
 pöknek, ki főkép illyekkel teszi ma-
 gát méltóvá a' magyar korkönyvekben olly
 megkülönböztetve fényledező Nádasdynév di-
 csőségére!

Vilfing Fridrik Ujfalusi (Neudörfel) kir.
 harminczados ellenőr f. h. 20dikán meghalt.

FRANCZIAORSZÁG.

A' Sz. Simonisták aug. 27ikén jelentek
 meg a' párisi assisek előtt. Reggel nyolcz ó-
 rakor indultak el számos nép kísérete 's ájta-
 tos énekek zengedezési közben Menilmontant-
 ból, előttök néhány követőjük olly című kis-
 ded 's popularis előadásu nyomtatványt „*Quel
 but se proposent les saint-simoniens*“ (mi
 czéljük a' Sz. Simonistáknak) osztogatva a'
 nép között. Az uj látványra tódultak serege
 minden lépten szaporodott ugy annyira, hogy
 az utszán menő kocsikat és szekereket is meg-
 állíták, azokra és lovaikra felmászáltak, az
 ablakok, házfedelek tömve voltak, 's egy jó
 helyért négyszer annyit is fizettek, mint az
 utóbbi nagy revue alkalmakor. Legelől az ut-
 mutatók mentek, csodálatos öltözeteikben,
 utánaok Infantin a' szent atya komoly kép-
 pel, nagy szakállal, bász-öltözettel 's méltó-
 ságoos léptekkel; ez után hasonló öltözetben
 az uj hit apostolai, 's végre a' papok és
 avatottak hitveseik és leányaik. Végre nagy
 üggyel a' palota udvarába, innen, mintán né-

hány külvárosiak a' vasrostélyos ajtó rekeszit
 leverték, a' folyosóba értek, de az üléste-
 rembe minden erőködés mellett is alig jutha-
 tott be 60 nézőnél több, mert a' nézőknek
 szánt helyeket jó eleve mintegy 500 csinosan
 öltözött dáma elfoglala. Az esküttek különös
 ünnepiséggel tevék le hitöket, a' főügyvéd
 vád-foglaló beszéde több óra- hosszisig tartott.
 A' St. Simonisták, különösen Chevalier *de*
 feltett kérdésekre biztosan 's bátor elhatáro-
 zott hangon feleltek. Némelly érdekes törté-
 netesek is adák magokat elő. Például egyik
 tanu, midőn hit-letételre szólítottatott fel, En-
 fantin atyához fordult 's tőle az esküre enga-
 delmet kért. A' főügyvéd erre megjegyzevén,
 hogy az eskünek csak ön szabad akaratból
 kell történnie, 's így a' tanu elmellőztetni
 sürgetvén, Infantin figyelmezteté a' gyűlést
 azon bizodalomra, mellyet benne az ő fia helye-
 ztetnek; mire a' bírák a' tanu kihallgatta-
 tását végezek ugyan, de ugy, ha esküjét min-
 den tartalék (restrictio) nélkül teszi. — Ité-
 let az ügyben csak más nap hozatott, midőn
 is az esküttek a' vádlottakat a' felhezott pontok-
 ban bűnöseknek vallván, a' bíróság Infantin
 t, Daveyriert és Chevaliert egy esztendői
 fogságra és 100 franc bírságra, Rodriguez és
 Barraultot pedig 50 franc bírságra ítélte 's
 a' sz. Simonista egyesület eloszla-
 tását végezte. Infantin az ítéletet nagy
 nyugalommal hallván, intette fiait, tünnék e-
 zen üldöztetést is bekés hódolattal. — A'
 Parisiak ezen egész pört épen nem szeretik; a'
 charta ugymond minden vallásnak és ritusnak
 szabados divatot enged, az erkölostelen 's ár-
 talmas dogmák vitatása itt csupa ürügy, a'
 sz. Simonisták külözködök ugyan, de becsü-
 letes, nem-csalfa emberek 's több eféle. Az
 idő kifejti majd mind ezeket.

Az allg. Zeit. egyik levelezője következő
 hireket közöl Parisból aug. 28ikáról: A' ki-
 rály és marsal Soult között (ki premiermi-
 nisterségre vágy és vala szánva) bizonyos,
 egymásiránti hidegség támadt, mellynek fon-
 tos következési lehetnek. A' marsal kivált a'
 katonai dolgokban igen elhatározottan szokott
 szólni, pedig ugyan e' tárgyban a' királynak
 is saját nézetei vagynak. A' minap mint mond-

ják, csaknem szóvitára keltek, de csakhamar engedett mind a' kettő; a' király, mert Soult-ra szüksége van, és Soult, mert szereti a' ministerséget. Azonban a' neheztelés tart 's névszerint a' király olly dolgokat beszél ministere ellen, mellyek ezt annál is inkább ingerlik és boszontják mert — igazak. Például marsal Soult a' sorkatonaságnál bizonyos kurta kardokat akar az eddigiek helyett behozni 's 100,000et Thiebaultnál St. Etienneben, más 10,000et pedig Talabot-nál Parisban már meg is rendelt, de olly feltétellel, hogy ezek a' vasat (aczelt) az ő t. i. Soult gyárából (fabrikájából) vegyék Toulouseban. Erre ugyan sem Thiebault sem Talabot lieferransok nem akarnak állani, mivel mint mondják a' toulousei aczelt nem lehet jól forrasztani (lőthen), de Soult feltétele mellett tovább is megmarad, 's így, ugy mond a' király, abban vagyunk, hogy vagy semmi fegyvert nem kapunk, vagy rosztat. A' kormány-szék szentezen levelező szerint kérdést tétett Gisquet ur által Lafayettenél, meg akar-e ő ismét, ha Odilon-Barrot tétetnék miniszterré, a' Tuileriákban jelenni? „El megyek, ezt mondotta volna erre a' general, de mélyebb barátságba többé nem ereszkedem.“ — A' kamarákat nov. 5ikére szándékozott a' ministerium összehívadni. — D. Pedroról a' Parisiak véleménye különböző, a' többség nem reményl expeditiójának jó véget. Szintolly különbözők a' belgaügy iránti hírek, 's csak annak hitelében egyeznek mindnyájan, hogy ezen vitának olly hamar nem lesz vége. A' britt ministeriumban történhető változásokról is vala szó, de ugy látszik minden alap nélkül. — A' mi kormányunk mint mondják azt írja néha a' külső hatalmakhoz küldött jegyzékeiben, hogy a' sajtó csaporgásitól nem fél 's annak patvarkodása mellett is erősödik; de az itt lévő követek épen ellenkezőleg tudósítanak. — A' nyugoti apró zavargások nem gerjesztenek 's nem is érdemelnek tetemesb részvételt.

A' berryi hgnét lova egy árokba vetette 's keze kificzamlott; egyébiránt a' hgné ugy látszik teljes bátorsággal jár kel Vendécben ide 's tova. Háznépe csakugyan elutazand-Ho-

lyroodból, mint mondják az angol kormány némelly intéseire, melly kormány rosztat néven vevé azt, hogy az általa nyújtott menedék-hely Franciaország fellázasztására vétetett alkalmul. A' számüzött király nem Spanyolországra veté szeméit, ennek levegője az Angoulemei herczegné egészségének ártana, hanem Styriában a' békes-nyájas Gréczet választá lakhelyül.

A' Moniteur aug. 27ikén így ír: E' hónap 23ikán igen kedvetlen és szomorító eset adá magát elő Moulinsban. Schonen ur, párisi követ, a' fővárosi nemzeti őrség egyik osztályának, (legion) ezredese, 's egyike azon polgároknak kik a' szabadság és juliusrevolucio mellett legtöbbet tettenek, nem csak szitkokkal, hanem tettképen és személyében a' legbűnösbb durvaságokkal is illeteték. A' kormány-szék, mihelyest e' csinyról tudósított, törvényes vizsgálatokat rendelt, miben őt azonban a' moulins-i helybeli hivatal már megelőzte. Egyike az erőszakoskodóknak már be is van fogva 's a' tett fő indító is tudva lévén, nyomban a' törvény büntető kezei alá kerülendének, melly a' nemzeti képviselő függetlensége illy gyalázatos sérelmét irgalom nélkül fogja megboszulni. — (Schonen ur kocsiját, midőn Parisba visszautaztában Moulinson menne keresztül, mintegy 100ig való pórcsoport fogá körül 's őt szitkok 's a' lanterne! (lámpa-fára vele!) kiáltozása közben durva kezekkel is sértegeté).

A' belga kormány, londoni aug. 22diki hírek szerint, Antwerp fellegvára áltatását sürgeti folyvást, mint újabb alkudozások megnyitására kerülhetlenül szükségést, a' conferentia vonakodik azt ollyannak elismérni, sőt újabb hírek szerint a' két fél közti vég egyezés előtt jóvá sem hagyja.

Artaud ur, inspectora a' parisi kir. akademiának Németországba készül utazni, annak nevezetesb akademiáit meglátogatni. Nekünk sem ártana.

Az Ami de la Religion beszéli, hogy a' mult évben két új püspököt nevezé a' király (a' Francziák királya), 's azokat ez idei februariusban a' pápa is megerősíté. De im, az

ujdon nevezettek nem találtak püspököt, ki őket felszentelné, majd betegeskedés, majd aggott kor vala mentségi 's elhárítási ürügyök. Végre Hamières ur, egyike az új püspököknek, megunyván a' várakozást, elkezdé püspöki hivatalát, minden bévezettetés v. felszentelés nélkül. Rey ur a' másik (díjoni) püspök még mindig Aixben van mint vicarius, 's mint hallik, Romában akarja magát fel is szenteltetni; de ez is ujtás. —

LENGYELORSZÁG.

A' lengyel határszélekről aug. 15ikén indult tudósítások szerint: az orosz czárnak Lengyelország iránt hozott nemzetiség-enyésztő határozati szerfeletti pontossággal teljesítetnek; ugyan is a' „tudományok baráti“ nevű társaságnak varsói fényes könyvtára, minden iránta terjesztett kérelem ellenére is, minthogy az egyesszemélyek vagy nemzetségek kölcsönforma adakozásaikból keletkezett vala, vizsgálat alá vettetik, 's mi Pétervárában használható, vagy Varsóban nemzeti műveltséget eszközölhető, tehát úgy szólván mind, az előbbi városba költözik, hogy még eszköz se maradhasson, a' fentebb iskolák eltörülte, 's nemzetiből diák nyelvre változta után, miből a' lengyelség utóbb újra világosb eszméletre törekhessék; ugy, de nem is lesz, ki nek törekednie, a' nevendék lengyelségnek legközelebb adott pétervári irányzatok szerint, hogy t. i. az, idegen 's hús levegőben hazája iránt minélelőbb eljegüljön, felejtse nyelvét, vallását, 's váljék muszka igássá; de hogy a' tágas lengyel föld népessége ez által csorbulást ne szenvedjen, a' zsidók nyertek az utóbbi rendületkor kitüntetett hívségökért pártolást, vesztett javaikért az országos pénztárból jeles mennyiségű kárpótlást, földbirtokki just, szabadságot igen csekély vagy haszényebbek épen semmi adófizetés mellett mindennemű szeszes italekat nyilvánosan mérni; venni adni tetszésök szerint, csakhogy mentül előbb felgyarapulhassanak a' jobbágy-ságot koldusítva; így, igen hihető, ez ó testamentomi népnek félszázad alatt fél lengyelország leendő birtokában, és szapora tenyészettük számban pótolandja ki legalább az idegen földön nagy számban kesergő hazafi bujdosó-

kat. — A' felköltségben részesek jószágaiknak fiscusi kézre jutása csakugyan megvalósult, legtöbbet vesztett Czartorisky Ádám hg, Paz, Wodzinsky, Wyczinzky, Sapieha Eusztach hg, 's Potozky Sándor gr., kik közül a' két utólsónak birtoka nagyobb volt, mint a' szász királyság, mellyben ezek mostanig tartózkodnak.

PORTUGÁLIA.

D. Miguel hajóji visszavonultokról így ír egy levél az angol ujságokban: D. Miguel hajóji olly közel vonultak valamennyien a' don Joao körébe, hogy a' legények ezt a' csibéit maga alá gyűjtő tyukhoz hasonlitanák. Rendkívül kellett viceadmiral Sartoriustól tartaniok, különben illy sokkal tetemesb erő mellett alig lehetett volna magokat csupán védőleg viselniök. Aug. 15ikén szélcsend álla be, 's a' viceadmiral egy gőzhajó által vontatá hajóját, hogy majd az ellenfélt megtámadja, de minekelőtte ezt elérhetné, éjszakkéleti szél támadt, 's d. Miguel félénk serege azonnal megereszté vitorláit. A' viceadmiral nyomban követé, közte 's a' part között evezvén, mig d. Miguel serege Oporto vidékét egészen elhagyá, honnan 17ikén estve érkezett a' Tadjohoz 's másnap a' Poço dos Arcosi kikötőbe bément. Itt azt mondák ugyan, hogy élelem nem léte miatt jöttek vissza, de minthogy kiindultakor a' sereg egy hónapra vitt magának élelmet 's 14 napnál tovább nem vala el, világos, hogy ez csak pusztá kőpasz mentség. Adm. Sartorius aug. 17ikén még Oportonál álla, hol fris vizet vett fel 's erősödést várt. Egyébiránt most már d. Miguelnek is angol hajóvezére van 's így ő ezzel is erősebb.

A' szárazföldön aug. 7ikén történt csatáról így ír egy másik levél aug. 18ikán: Ezen második ütközet don Pedro részére nem vala kedvező. Gróf Villafior mintegy 4500 emberrel állott Santo Redondónál, hol is t. i. Poçoas, mint hírelték, 7,000 emberrel támadá meg. Eleinte a' constitutionalisok jól küzdöttek 's az ellenséget három állásából kiverék, de egyszerre egy vadászkapitány gyávaságból e vagy árulásból visszavonulót fuvatott, 's a' legénység szembetünő veszteséggel Villanova felé hátrált. Szerencsére a' miguelisták nem me-

rék őket messze követni, különben a' csapatot elszakaszthatták, vagy talán Oportoba is benyomulhattak volna. Ez d. Pedro ügyének physice és moraliter sokat ártott. Ama' kapitányt a' katonatörvényszék halálra ítélte, d. Pedro őt gyalázzal fosztá meg tisztségétől 's hajóbeli rabmunkára küldé. Most már d. Pedro még inkább a' város vidékére van szorítva 's azontul munkálatit egy órányi kerületre sem terjesztheti.

Lissabonból pedig azt írják aug. 17ikén: A' város külső tekintetre csendes, de lakosai igen nagy része inségben sorvad 's a' szorgalom és kereskedés megszűnt. A' már óta sok háznép eladja mindenét, drágaságit, butorít, ruhájit, csakhogy élheszen, 's még szerencse hogy meleg évszakban vagyunk. Az éjszakai táborból jövő levelek szerint, ott is szükségét szenved a' sereg élelemben és pénzben 's e' rosznak naponként kell növekednie, mert a' kincstár üres, és se adót, se egyéb jövedelmet nem vehetni be. Mind a' két pártügyéről ezen megjegyzést teszi az angol Globe: D. Pedronak még lehet reménye, de a' vita huzódni fog. Ha a' részvétlen vagy elrettentett, elbutult portugáli nemzet nem mutat d. Mariaért lelkesedést: bizony az usurpatorért sem igen mutat nagy vitézséget vagy önfeláldozást, 's ugy látszik politikai tekintetből Portugáliában nincs is nemzet, nincs politikai tekintetet érdemlő portugáli nép. —

Következik al-admiral Sartorius hivatalos tudósítása a' tengerministerhez aug. 12ikén: „Szabadságot veszek magamnak tudósítani Excedat, hogy az ellenséges hajósereg, u. m. 1 lineahajó, 1 fregát, 3 korvet, és 2 brigg e' hónap 3ikán reggeli 10 óraker hagyá el a' Tajot. Ez okon én azonnal megeresztém vitorláimat, egyesültem D. Maria, Eugenia és Amelia hajókkal, 's az ellenség menetirányától nyugotra állék fel. Estve 5 óraker egyenlő magasságra jutván az ellensereggel, keletre fordultam, hátam felől vevén a' szelet, 's a' mint 9 óra tájban a' beállott homályban reménylhetém, hogy az ellensereg valamelyik hajóját külön szakaszthatom, vagy az egészet szétűzhetem, keresztül metszém liniáját és sorlövésüket váltottam a' lineahajóval 's a' fre-

gáttal. De ezen utóbbi gyorsan vitorlázván csakhamar visszacsatlakozék az admiral hajójához (don Joához), 's így a' hadifordulatak egész haszna csak az lón, hogy egy nagy brigg az ellenseregtől elszakadt, 's mint később tudám meg, igen rosz állapotban a' Tajoba futott-be. Más napon reggel Amelia kénytelen volt tölem resz vitorláit miatt elmaradni 's azóta velem nem egyesült. A' következő napokat nem követék sötét éjszakák; hogy hasonlót akarhattam volna, de 10kén új próbát tettem az ellenséges fregát elszakasztására. T. i. estve tizedfél óraker közeledtem az ellentél liniájához, mire egy közönséges csata támadt az én két fregátom 's az ellenség valamennyi hajója között, mit is az én fregátim egész 10 óráig vitézül kiállottak, midőn az ellenség hajói egy tömött-sorra (colonne) csoportosulván, visszavonultam, a' szél irányába jutni ügyekezvén. Ezt nap fölkeltekor szerencsésen el is értem 's ekkor vettem észre, hogy don Jvao főárboctát elveszté. — Nem lehet eléggé dicsérnem Mins és Crosbie kapitányok, a' tiszték 's az egész legénység vitézségét 's lelkesedését, melyet azok illy igen sokkal tetemesebb ellenség előtt kimutattak. 88 kisebb ágyu küzdött részünkről 242 ellenséges ágyuval, melyek közül sok igen nagy. Szerencsénkre az ellenség tüze, noha kemény, de szintolly rosz (roszul intézett) valamint ügye, 's azért veszteségünk igen csekély, u. m. a' d. Marián 1 halott 's 6 sebhedt, a' Reinha do Portugalon 4 sebhedt, kik közül kettő meghalt. — 10ike óra folyvást szelirányban tartom magam az ellenségtől, hogy minden kedvező alkalmat használhassak, azonközben elküldém Eugeniát, hogy Excedat az ellenség állásáról tudósítsa, 's Villafior brigget, hogy a' kisebb hajókat Lissabontól hozzám gyűjtse. Épen most érkezett hozzám City of Edinburgh gőzhajó, de nem lévén elég szene, vissza kell őt azonnal küldenem. Vanszerencsém 's a' t. Sartorius.

Lissaboni tudósítások szerint a' miguelista admiral (Feliz) szoros kérdőre fog vonatni azért, hogy illy kisedet hajósereget, mint a' d. Pedroé, nem tudott ütközetre birni, sőt tetemes veszteséggel tért vissza. Ugyan 6

aug. 17ikén egy kisded hajóját küldé a' Tajoba, hihetőleg engedelmet kérni, hogy vert hadával a' Tajoba evezhessen be, minthogy kiindultakor meghagyá neki d. Miguel, hogy vissza ne térjen, míg az ellenséggel meg nem ütközött. — Oportoi, aug. 18iki hírek szerint, ott minden órán várták a' szárazföld felőli megtámadtatást. D. Pedro aug. 15ikén kiadá parancsolatban, hogy mind azon személyek, kik valamely hadi mozdulat alkalmazásával kiabálások 's hazug hírek terjesztése által rettegetést támasztanak, azonnal fogassanak el, 's ezentul illyes esetekben minden nem-fegyveres polgár házában veszteg üljön. Ugyan az oportoi Cronica Constitucional közli azon, nem épen bizonyos hírt is, hogy Coimbra körül egy 500 főre menő constitutionalis guerilla-csoport kerekedett össze, melly a' d. Miguel seregei számára küldött töltéseket elszedé, az ellenök bocsátott fegyveres osztályt megveré, 's hogy a' Coimbra és Lissabon közötti helyek lakosi a' szabadtó sereg érkezését ohajtva várják. —

TÖRÖK BIRODALOM.

Konstantinápolyból az angol követ aug. 9ikén utazott el hazája felé; a' nagyur őt bucsúzód udvarlásakor gyémántos arany szelenczével, mellynek felülete a' császár képmásával ékes, ajándékozta meg; ez, illy sultáni ajándéknemben, első példa. Elindultakor némely külvárosokban még uralkodott a' pestis. A' syriai hírek Konstantinápolyra nézve folyvást kedvetlenek.

De habár győztesek is szárazföldi seregei Aegyptus urának, hajóseregéről mindazáltal eddig nem valósula meg a' minapigőzöldelmi hír, mivel újabb tudósítások után a' török flotta nem csak akadálytalanul érkezett Rhodusig meg, hanem szállító-hajói első osztálya hadiszere- 's élelemmel gazdagon Alexandrette és Latakienél ki is szállott, sőt mint hírlelik, egy aegyptusi fregátot 's korvettet Rhodusnál el is fogott, míg az egész ellenségi flotta Alexandriánál szállonga. — Bosznia már egészen nyugodt, 's az oda küldött seregek visszahivatnak, hogy a' syriai táborhoz igazíttassanak. — Ásiában is folyvást tart az ujencz-gyűjtés 's azoknak tanít-

tatásuk, hogy belőlök egy tartalék-sereg alkottassék.

D É L A M E R I K A.

Venezuela kisded republica, melly Columbianak némely részeiből támadta (hajdan spanyol birtok) a' mult april. 18ikán következő végzést (decretumot) bocsáta, mellyet a' minden héten egyszer 's egy kisded ivben megjelenő Gaceta de Venezuela közöl: Megfontolván: 1) hogy a' republica függetlensége biztosítva van, ugyanaz ószintén ohajt Spanyolországgal viszonyokba lépni, mihelyt ez a' republica ügyének igazságát (justitia) megisméri; 's 2) illó, hogy Venezuela ezen jó hajlandóságának bizonyítványit is adja: tehát Venezuelának tanácsa 's képviselő kamarája congressusba gyűlve végzi: 1 czikk. Bocsáttassanak be a' republica kikötőibe a' spanyol nemzetnek 's gyarmatinak mind azon termékei, javai 's kézműarui (Manufacturwaaren), mellyek neutralis, 's az illető nemzet törvényei szerint utazó hajókon jőnek, kivevén a' már lefoglalt árukat, 's az olly terményeket és kézműarukat, mellyeket a' fenálló törvények 's rendelkezések szerint baráti vagy neutralis hajókon sem szabad behozni. 2. Megengedtetik a' republicába jövetel a' spanyol király azon alattvalóinak, kik itt megtelepedni vagy kereskedést üzni szándékoznak. 3). Ha egykor Spanyolország a' maga kikötőit Venezuela hajóinak megnyitandja, 's a' mi földünk termékeit 's kézműaruit Venezuelai hajókon oda szállíttatni megengedi: ugy a' kormány a' spanyol hajók iránt is hasonlót fog cselekedni. 4 czikk. General Bolivarnak e' tárgyat illető, 1826 nov. 24, és 1828 november 18iki végzése (decretumi) teljesen megszüntetnek. —

E L E G Y H I R E K.

A' braunschweig-herczegségi rendek gyűlése tiz hónap elhalasztatás után a' mult augustus 27ikén ült ujolag össze.

Báró Wilczek, lengyel tiszt, a' Schwäbischer Mercur egyik cikkelyében alaptalanul nyilatkoztatja azon közelebb terjedező hírt, mintha 8000 menekedett Lengyel szándékoznék Uminsky general vezértése alatt Károly braunschweigi herczeg zsoldjába szegődni.

Angliában aug. 20ika óta ismét béreltek ujonczokat Pedro számára; több száziglani már el is ment. Ugy látszik, pénz, az agensek kezeiben, elég van.

Brüsszel magistratusa a városra felveendő kölcsön tervét (plánját) már nyilvánossá tévé, szerinte az egész kölcsön 3,500,000 fra határozatott 3,500 darab ezer francos kötelezvényre felosztva, ezek közül esztendőnként 175 darab váltatik tökéletes értékben vissza, 's mellette sorsvonás által különféle jutalmak is osztatnak ki. Minden kötelezvény 4 pCtel kamatoz folyvást; a Rotschildház $\frac{1}{5}$ dát vállalta el az egésznek, a többi kétharmad az előbb ajánlkozók aláírására bocsátatik 82 $\frac{1}{2}$ pCt. árfolyammal (cursus). Aláírás alkalmakor azonnal 25 pCt. tétetik le, szeptember 20ikán 50, 's october 20ikán a többi 25 pCt.

Némelly részrehajlatlan oportói levelek a francia ministeri ujságok után gyönyörű caractervonásokat közlenek d. Pedroról: többi közt a vallongói ütközetkor épen mellőle dőlt egy vitéz el, lábszárban egy golyótul lesujtva, Pedro azonnal maga siette hozzája, 's felbontván czizmáját egy késsel, sebet kitörülgetve kendőjével kötözte bé. Az ütközet végén összejárta a csatamezőt, elta karítottá az elesteket, segedelmet és szolgálatot rendelt a sebesekhez, lelki 's testiképen vigasztalván őket, a többi közt egy nehéz sebű miguelista altisztre akadt, ki eddig minden ápolás nélkül fetrengve vérében, a néhai császár maga oldozá fel ruháit, 's elállítván vérét, bekötözgetve gyógyításul egy sebesznek adta ált. Mennyire különbözik ezen bánás a miguelistákétól, hol a sebesülten elfogott constitutionalis vitézt még törvényszékel 's egyébként is kínozzák. —

Nápolyi hírek szerint aug. 16ikáról Vezu lavája 9ikén megindult, elboritá a cra-

terhez kigyózdó utakat, mire nézvest a tümenényt közelebről szemlélni ohajtók kedvökért ujakat vala szükség egyengetni; bent a hegy gyomra folyvást zajong, 's 10ikén, két nagyobb rázó ingás után, magas oszlop-képben szórta tüzes földköveit fel. A lakosság nagyobb veszélytől rettegett. — Már szünik.

A krakói tanács Zarzecki orosz status-tanácsnok és főconsul jegyzéke következtében auguszt. 17ikén közhirül adja, hogy az orosz kormány f. e. october 13ikát határozta végső határidőül a volt lengyel sereg tisztjeinek az ausztriai tartományokból hazájokba visszatérhetésül.

Legujabb: A miguelista új fővezér (Pezoda Regoa) hadi tanácsot tartott aug. 19ikén St. Martával 's a többi más tiszttel, mellyben az végzetetett, hogy Oportot nem támadandják meg, hanem a Vouga másik partján állitják fel seregiket. Adm. Sartorius folyvást Oporto előtt állott; 's d. Miguel hajósergét e tájon aug. 16ika óta nem látták. — Az a hir, hogy az ország belsőjében guerilla csapatok képződnek 's győztesen vínak d. Pedro mellett, megvalósodik; kihez naponként érkezik vagy váratik még segedelem Angliából, Hamburgból, Bremából, Antwerpből, Havreből, Nantesből (innen ujabban 250 felkészült ló küldett), Bordeauxból és Brestből, általában Franciaországból tetemes számu lengyel lovasság készül, vagy indult már ki. Ugyan innen egy 60 álgys hadihajó 's három korvett vagy is inkább fregát (mindenike 30, hosszu, 18 fontos álgyuval) váratik, így d. Pedro győzödelme alig kétséges többé. — Ó Szentsége aug. 15ikén, (tehát kormányra lépte után másfél esztendővel) adá ki a szokott encyclicát a cath. egyház minden fejeihez. — Hg. Talleyrand aug. 29ikén még Parisban volt. — Gen. Cubières-t brillantos szelenczével és sz. Gergely rend vitézi diszjelével ajándékozá meg Ó Szentsége. — Poroszország és Kurhessen között kölesönös, szabadabb vá-m- és kereskedési egyezés kötött aug. 25ikén. — Az aegyptusi, tetemes hajóserg jul. 13ikán indult az alexandriai kikötőtől ki. — Pozzo di Borgo már Berlinbe ért aug. 30ikán Pétervárból, melly napon épen Dupin francia akadémiai tagul vétetett fel.

A gabonának pesti piaci ára szeptember 11dikén 1832.

Pozs. m. vtó. gar.	legjobb	középszerű	csekélyebb	Pozs. m. vtó. gar.	legjobb	középszerű	csekélyebb
Tisztabúza	133 $\frac{1}{4}$	120	106 $\frac{2}{5}$	Zab	32	30 $\frac{2}{5}$	30
Kétszeres	93 $\frac{1}{5}$	86 $\frac{2}{5}$	80	Köles	—	—	—
Rozs	54 $\frac{2}{5}$	53 $\frac{1}{5}$	50	Köles-kása	—	—	—
Árpa	53 $\frac{1}{5}$	50	46 $\frac{1}{5}$	Kukoricza	66 $\frac{2}{5}$	63 $\frac{1}{5}$	60

Szerkezteti Helmezy. — Nyomatja Landerer.